

Ollózás a divat szeszélyes világából

Az ember az egyedüli földi lény, amelyet nem véd bunda, tollazat vagy vastag zsírréteg a hidegtől. Így természetes, hogy védekezett az éghajlat mostoha körülményei ellen.

Az ókorban alig volt különbség a férfiak és a nők viselete között. Legtöbb esetben öltözékük a testükre csavart kelme volt, ezt a nők és a tehetős férfiak is ékszerekkel díszítették.

Az egyiptomi férfiak és nők viselete az ing volt, széles körgallérral, és a kötény, amelyet derékban kötöttek meg. Az ókori görögök téglalap alakú kelmét csattal a vállukon összefogtak, és készen volt a khitón. Övet is kötöttek a derekukra, így ruhájuk redős formát kapott.

Nadrágot a vándorló lovas népek, közöttük a magyarok viseltek. Ez a nők számára is engedélyezve volt, nem úgy, mint a középkorban, amikor nadrágviselés miatt halálbüntetés is járhatott.

A rómaiak tunika nevű viselete a görög khitónhoz hasonlított. Fölötte a nők széles sál, stólat, a férfiak ujjatlan, több méter vászonból redőzött tógát viseltek. Az öltözködés akár egy-két óráig is eltartott. A tógát csak szabad római polgár viselhette, a nők és a rabszolgák nem ölthették magukra. A színe fehér volt, széleit bíborszínű sáv díszítette; aki rangosabb volt, azt szélesebb sáv illette meg.

A lábbelik is jelezték viselőiknek a társadalmi ranglétrán elfoglalt helyét: a férfiak vörös félcipőt, a szenátorok feketét viseltek, ami azt bizonyította, hogy feljebb állnak a társadalmi rangsorban. A nők sarut viseltek abban az időben.

Középkor

A férfiak és a nők ruhaviselete a középkorban már különbözött. Azokat a nőket, akik nadrágot húztak, máglyahalállal is büntethették, akárcsak azokat a férfiakat, akik női ruhát öltöttek magukra.

A nők szoknyája a földet seperte, derekuk karcsúságát pedig a bő szoknya emelte ki. Az 1400-as években már vesszőből, vasból vagy halcsontból készült, borítókosár formájú merítőkre borultak a bő szoknyák. Megszületett a krinolin.

Frakk

A XVII–XVIII. században a divat tervezőinek szárnyalt a fantáziájuk. Nem maradtak le mögöttük a fodrászok sem. Egészen elképesztő hajviseletek jöttek divatba. Az európaiak az 1700-as évektől az egyszerűbb angol divatot kezdték a gyakorlatba ültetni. Ekkor vált divattossá a frakk. A század végén viselni kezdték a pantallót, s az napjainkig uralja a férfidivatot.

A divat a politikai életbe is bevonult. A francia forradalom idején kibontakozó jakobinus mozgalom tagjai voltak az elsők, akik öltözködéssel kifejezték forradalmiságukat. A lázadók az akkor divatos térdnadrágot pantallóra cserélték. Előrehajló sapkát viseltek, a történelemben először nemzeti színű kokárdát tűztek a mellükre.

A nyakkendő megkötésének módja is viselőjének politikai meggyőződését tükrözte. Bal felől kötötték meg a baloldali meggyőződésűek, jobb felől a jobboldali eszmék hívei. A virágnak is politikai színezetet adtak. Ibolyát tűztek ruhájukra Napóleon hívei első feleségének esküvői ibolyacsokrára emlékezve. Őszi rózsát tűztek a kalapjuk mellé az 1918-ban ki-tört forradalom katonái.

Az 1848–49-es szabadságharc idején Kossuth hívei körszakállat, az olasz Garibaldi követői pedig hegyesre nyírt szakállt viseltek. A nemzeti érzés erősödését és a Habsburg-uralommal való szembenállást tükrözte a magyarok ruhaviselete. A férfiak általában szűk nadrágot, zsinórokkal díszített dolmányt viseltek. Divatba jött a sarkantyús csizma is. A nők hosszú szoknyát, mellényt, kötényt és pártát hordtak.

Ha látom, milyen ruhát viselsz, megmondom, ki vagy

Az egyenruha már az ókorban is jellemző volt. E viselet kialakulásának egyszerű gyakorlati oka volt: hogy a csatamezőkön is meg tudják különböztetni harcostársaikat az ellenség katonáitól. Az egyiptomi, a mezopotámiai, a kínai katonáknak is volt egyenruhájuk, de egyéb csoportok is egyforma viseletet öltöttek azzal a szándékkal, hogy összetartozásukat jelezzék. „Egyenruhát” viseltek a görög színpadokon a kórus tagjai, de a szerzetesek csuhája is egyforma volt. Hasonlóképpen jellegzetes, jól megkülönböztethető az apácák, a lovagrendek viselete is. Foglalkozásukat jelzi az utóbbi évszázadokban az orvosok, ápolók fehér köpenye, ruhája.

Az 1700-as évek végén tették kötelezővé a diákegyenruhák viselését Magyarországon, főleg azzal a céllal, hogy féken tudják tartani a fegyelmetlenebb nebulókat. A debreceni diákok első egyenruháját Csokonai Vitéz Mihály borbély-sebész apja tervezte.

Merre tart a divat?

Főleg olyan nagy kultúrnemzetek alakították a divatot, mint az olasz, német, francia, angol. Párizs lett a női, London a férfidivat irányítója. De közismert személyiségek is hatottak a módira: ismert színésznők, színészek, írók, képzőművészek, sportemberek, politikusok.

Petőfi legtöbbször kihajtott ingallért hordott. Az ő viselete nyomán jött divatba a Petőfi-gallér. Kedvelt volt Kossuth körszakállja is, az arcszörzet ilyen alakúra nyírását Kossuthszakállnak nevezték. Népszerű volt a garbó, a magas nyakú pulóver, ezt a svéd színésznőről, Greta Garbóról nevezték el. A kardigán lord Cardigan angol ezredes végiggombolós kabátjáról kapta a nevét.

A szépségért meg kell szenvedni

A divat különösen a nőket tette ki egészen elképesztő szenvedéseknek. A Burmában divatos, 25-30 centiméter hosszúra megnyújtott nyakat a gyermekkorban rendszeresen a nyakra felhelyezett gyűrűkkel érték el. Ez a szervi elváltozás nagyon kockázatos volt. Voltak, akik bele is haltak.

Kínában a XX. század elején a lányok a talpuk alá kötözött lábujjakkal botorkáltak, hogy ne nőjön nagyra a lábuk. Velencében – a néha elárasztott utcákon – egy időben divatba jöttek az akár fél méter magas talpú cipők, s ezekben imbolyogtak a tehetős polgárok, legtöbbször szolgálókra támaszkodva.

Közel 600 évig, a XIV.-től a XX. század elejéig szenvedtek a divatos karcsúságra törekvő nők s férfiak egyaránt a fűzőkben. A fa- vagy fémlemezekből, halcsontból összeszerkesztett „kínzóeszközt” a ruha alatt hordták, s különösen vékony derekat produkált, ha szorosra kötötték, s összenyomorították a hasi belső szerveket, a bordákat. Ilyen szerelésben még lélegzeni is nehéz volt. A monda szerint feltalálója egy mészáros volt, aki fecsegő feleségét akarta leszoktatni a sok beszédről.

Szenvedtek a magukat betegre éheztető amerikai és európai lányok is, amikor a soványság volt a divat.

Forradalmat a női divatban az egyre rövidülő szoknya jelentett, kezdetben megbotránkozást kiváltva. A folyamatot, vagyis a miniszoknya elterjedését azonban az erkölcsök legelszántabb csőszeinek sem sikerült megállítaniuk.

Igaz, volt olyan időszak is, amikor a hosszabb szoknyák visszavettek valamit több évszázados jogaikból. Divatba jött és meg is maradt a nőknél is a nadrág, amelynek szabása, anyaga, hossza, bősége a változatosság tárházát kínálja a ruhatervezőknek.

Vajon milyen meglepetést tartogat még a divat? A lényeg az, hogy jól érezzük magunkat azokban a ruhákban, amiket magunkra veszünk.

V. Szilágyi István

Forrás: Régi dokumentumok